

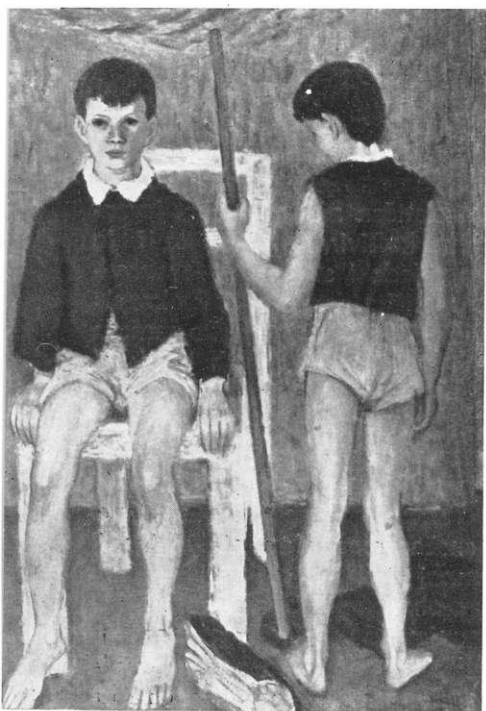
maksim sedej

moderna galerija,
ljubljana, travanj-svibanj 1966.

mirko juteršek

načina likovnog izražavanja koje se za trenutak zadržava u variranjju nekog iz prirode uzeta motiva i u trenutačnu izabiranje nova, po obliku (ne po sadržaju) dosljedno suprotna. Kao i većina slovenskih umjetnika novijih smjerova i on se zadržava na sigurnu, već uhdanadu putu. Taj put ne uvodi novijih pogleda u način isповijedanja, nego produbljuje za umjetnike stvaraoce danas već klasične izražajne mogućnosti. Na to ga navedi stremljenje ka trajnijim likovnim vrednotama.

M. Sedej: Dječak, 1942.

Veći je izbor iz Sedejeva slikarskog i grafičkog opusa bio ovom zgodom prvi put sabran i prikazan u prostorijama ljubljanske Moderne galerije — u koje je stalnoj zbirci također sedamdesetopetogodišnji slovenski umjetnik zastupljen kao predstavnik novije (predratne) umjetnosti. Od sto devedeset poznatih, u kataložnom Spisku djela navedenih uljanih slika bile su izložene šezdeset dvije i nekoliko primjeraka grafike, što je posve jasno ocrtalo tridesetogodišnje umjetnikovo stvaralaštvo, iako nije obuhvatilo svu njegovu širinu. Slikarski put Maksima Sedeja, sada profesora na ljubljanskoj Akademiji likovnih umetnosti, nikad se nije bitno odvajao od njegova početnog ishodišta — od formalnog obrazovanja na zagrebačkoj umjetničkoj školi; sadržajno i oblikovno ostao je nepromjenjivo podređen njegovoj plahoj i osjetljivoj umjetničkoj prirodi sve do posljednjih zanimljivih ostvarenja. Ostao je gotovo nedohvatljiv za povremene, suvremene umjetničke struje u svijetu. Neznatne su granice među njegovim ranim djelima, donekle uznemirujuće, a samo se vanjskoga izgleda njegove umjetnosti dotakao istom posljednjih, pedesetih godina onaj općival obnovljenog stremljenja prema rastrojenosti forme — val koji je dao cjelokupnoj slovenskoj kulturi prvi put nakon rata vrstu novih orijentacija. Sedejeva je pak umjetnička tema ostala svejedno uglavnom nepromijenjena, omeđena gotovo isključivo na figuralnost sa značajnim pribjegavanjem realizmu oblika i boje, a u po-

sljednjim slikama s uočljivim isticanjem okvira crteža. Rijetki se pejzaž prikazuje prije svega kao pratilja raspoloženja ili pak u obliku gradske vedute, koja daje, zajedno s velikim dijelom njegovih motiva s ustaljenim intimnim krugom likovno predočenim, zativorenu i u slovenskom slikarstvu najpuniju zbirku slika iz umjetnikova domaćeg, porodičnog života. Svi oni »autoportreti društva«, slike žene, njegove djece, pa i bajni prizori kupačica u prirodi ili cirkuski ljudi koji se u zavjetrini šatora ravnodušno odmaraju, pokriveni su nekom umirujućom tugom, pune krhke utonulosti u sanjarenje. Pogledi njegovih likova streme u daljinu ili pak sanjalački prisluškuju vlastite unutrašnjosti. Sva ona prolazna iluzija pravoga života, puna hladnoće i nepristupačnosti za vanjskog promatrača, da naslutiti umjetnika koji je prepušten sam sebi, koji je duboko poznavao život i znao zbog toga sa svom ozbiljnom zainteresiranošću optužujuće progovoriti u svojoj predratnoj socijalnoj grafici (Predgrađe iz 1933. i ilustracije Mrzelove knjige »Bog u Trbovljima«, izdane 1937). Inače se intenzivno bavio grafikom i ilustracijama.

Umjetnička ličnost Maksima Sedeja tijesno je povezana s generacijom »Nezavisnih« i njihovih suvremenika te na taj način daje velik prilog cjelokupnoj slici slovenskog slikarstva. Upozoriti moramo još na bogato ilustrirani katalog, koji je već svojim opsegom istakao značenje ove izložbe.